

Uluslararası Ticarete Vesaik Mukabili Ödeme

Payment against Documents in International Trade

Prof. Dr. Adnan Deynekli (Bahçeşehir University, Turkey)

Abstract

As compared to internal trade, international trade involves several risks, which can be specified as commercial, physical, political and legal risks. Cash against documents (documentary collection) is a type of payment method applied to reduce the legal risks in a transaction. This payment method is a reassuring way for the Importer, since he is not under any obligation to make a payment before examining the document and confirming its conformance to the terms of order. Cash against documents is more reliable than cash against goods (open account) on the one hand, but less reliable than letters of credit on the other hand. Cash against document is one of the most commonly used payment methods in international trade as it offers a cost-effective and simple system and processes faster than cash against goods. Rules regarding cash against documents are governed by International Commerce Chamber Brochure no. 522 (Uniform Rules for Collection-URC), which is a set of guiding principles with a non-statutory character. There is no specific regulation exists on cash against documents in Turkish Law. In order to apply the rules on cash against documents in a transaction, “documentary collection/cash against documents clause” should be incorporated into the text of contract. Parties to a documentary collection are the Principal (seller/exporter/drawer), the Remitting Bank, the Collecting Bank and the Drawee (buyer/importer).

1 Giriş

Ticareti iç ticaret ve uluslararası ticaret olarak ikiye ayırabiliriz. Uluslararası ticarete farklı para birimlerinin kullanılması, gümrük işlemleri, mal teslimi ve ödeme konusunda karşılaşılan sorunlar gözetildiğinde uluslararası ticaretin iç ticarete oranla daha riskli olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak bu olumsuzluklara rağmen uluslararası ticaretin taraflara sağladığı getiri, fiyat avantajı, tekelliliğin önlenmesi gibi konulardaki avantajı nedeniyle giderek artan bir seyir izlediği görülmektedir.

Uluslararası ticaretteki ticari, fiziksel, politik ve hukuki riskler ithalatçı ile ihracatçının temkinli davranarak kendileri için riski daha az yöntemlere başvurmalarına neden olmaktadır. Vesaik mukabili ödeme (belgeli ödeme) uluslararası ticaretteki hukuki riskleri azaltmak için başvurulan bir ödeme yöntemidir. Bu ödeme yöntemi alıcı (ithalatçı) yönünden güven vericidir. Alıcı (ithalatçı), vesaiki inceleyip sipariş şartlarına uygunluğunu tespit etmeden ödeme yapmayacaktır. Uluslararası ticarete mal veya hizmet bedelinin ödenmesinde altı ayrı yöntem kullanılmaktadır. Bunlar peşin ödeme (cash payment), akreditifli ödeme (letter of credit), vesaik mukabili ödeme (cash against documents), mal mukabili ödeme (open account- cash against goods), Kabul kredili ödeme (documents against acceptance), karşılıklı ticaret (counter trade), konsinye ödeme (cosignations)dir.

Vesaik mukabili ödeme, mal mukabili ödemeye (açık hesap) göre daha güvenli ancak peşin ödeme ve akreditifli ödemeye göre daha az güvenlidir. Ancak vesaik mukabili ödeme, basit ve ucuz bir sistem olması ve mal mukabili ödemeye göre daha hızlı işlemesi nedeniyle uluslararası ticarete yaygın olarak kullanılmaktadır. Vesaik mukabili ödeme, bankanın mal bedelini tahsil etmesi karşılığında kendisine tevdi edilen mal ile ilgili belgeleri alıcıya vermesini ifade eder. Aksi kararlaştırılmamışsa vesaik mukabili ödemede mal bedelinin tahsiline ilişkin uygulamalar Milletlerarası Ticaret Odasının “Tahsiller İçin Yeknesak Kurallar (URC- 522)’ına uygun olarak yürütülmektedir.

2 Vesaik Mukabili Ödeme İle İlgili Kurallar

Türk Hukukunda vesaik mukabili ödemeye ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Vesaik mukabili ödemeye Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı karara ilişkin 91-32/5 sayılı tebliğin 15. Maddesinde ihracat bedellerinin vesaik mukabili ödeme şekline göre yurda getirilebileceği hükme bağlanmıştır.

Vesaik mukabili ödeme konusunda bir yasaklama bulunmadığından 522 sayılı URC (Uniform Rules Collections) kuralları bizim hukukumuz açısından da uygulanabilecektir. Ancak bu kurallar emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine ve hakkaniyete aykırı olması halinde uygulanmayacaktır.

522 sayılı Yeknesak Kurallarda vesaik sözcüğü iki bölümde yer almaktadır.

Yeknesak Kurallarda kelimesi hem mali vesaiki (finansal document), hem ticari vesaiki (commercial documents), hem de bunların ikisini birden ifade ettiği belirtilmektedir (URC m. 2/b).

Mali vesaik, police, bono, çek, adi senet, ödeme makbuzu gibi para tahsilinde kullanılan belgelerdir.

Ticari vesaik ise faturalar, konşimentolar, nakliye belgeleri ve navlun belgeleri gibi belgelerdir. Mali vesaik haricindeki belgeler ticari vesaik olarak anılmaktadır.

Tevdi edilen belgelerin bir arada bulunup bulunmamasına göre tahsil işlemleri iki bölüme ayrılmaktadır.

Eğer sadece mali vesaik karşılığı tahsil yapılıyorsa belgesiz tahsil veya temiz tahsil (clean collection) denilmektedir. Sadece ticari vesaik karşılığı veya her iki grup belgenin bir arada teslimi karşılığında tahsil yapılıyorsa buna belgeli tahsil veya vesaik karşılığı ödeme denilmektedir (URC m.2/d).

3 Vesaik Mukabili Ödeme İşleminin Tarafları

Vesaik mukabili ödeme işleminde asgari dört taraf bulunmalıdır. Bu ödeme işleminin tarafları URC m. 3/ab'de iki bent halinde sayılmıştır. Vesaik mukabili ödeme işleminin tarafları satıcı, tevdi bankası, tahsil bankası ve alıcıdır.

3.1 Satıcı (Amir= Principal, ihracatçı= exporter)

Satıcı, bir tahsili işleme alması için bir bankaya tevdi eden taraftır. (URC m. 3/a). Satıcı, müşterisi olduğu bankaya ihraç konusu emtianın bedelinin tahsili için malı temsil eden belgeleri veren kişidir.

Vesaik mukabili ödeme işlemine bankalar aracılık etmesine rağmen prosedür satıcının vereceği talimatlara göre yürütülecektir. Satıcı, anlaşma yaparken alıcıyı araştırmalı, ilk kez mal satılacaksa bilgi toplmalıdır. Ayrıca ihracat yapacağı ülkelerin kambiyo kısıtlamaları olup olmadığını tespit etmelidir.

3.2 Tevdi Bankası (Gönderi Bankası- Remitting Bank)

Tevdi bankası satıcının tahsil için verdiği vesaiki, alıcının ülkesinde seçtiği bankaya gönderen bankadır. Tevdi bankası, satıcının tahsil işlemi yapması için görevlendirdiği, satıcının talimatlarını yerine getiren bankadır.

Tevdi bankası, kendisine satıcı tarafından yöneltilen tahsil talimatı ile birlikte mal bedelinin tahsiline ilişkin belgeleri de teslim almalıdır.

3.3 Tahsil Bankası veya İbraz Bankası (Alıcının Bankası)

Tahsil bankası, tevdi bankasından vesaiki alarak tahsil işlemini dış ülkede yürüten bankadır. Tahsil bankası, ödeme ya da kabul karşılığında tahsil belgelerini, ithalatçıya (alıcıya) teslim eden bankadır.

URC m. 3/a'da tahsil bankası, tahsil işleminin yürütülmesinde devreye sokulan, ibraz bankası dışındaki herhangi bir banka olarak ifade edilmiştir. Bu düzenlemeden dolayı tevdi bankasının alıcının (ithalatçının) bulunduğu ülkedeki şubesinin tahsil bankası olup olamayacağı konusunda tereddütler ortaya çıkmıştır. Bir bankanın yabancı ülkedeki şubesi ayrı bir banka olarak Kabul edilirse tahsil bankası olarak ibraz bankasının şubesinin seçilmesinde bir engel kalmayacaktır. Tahsil bankası satıcı (amir) tahsil talimatında açıkça belirlemişse bu banka, belirlememişse URC m. 5d uyarınca tevdi bankasının seçtiği banka olacaktır.

İbraz bankası ise, alıcıya belgeleri ibraz eden tahsil bankasıdır. İbraz bankası da aslında tahsil bankasıdır. İbraz bankası aynı zamanda tahsil bankası da olabilir. Uygulamada genellikle tahsil bankası ile ibraz bankası aynı banka olmaktadır.

Tahsil bankası ödemenin yapılacağı ülkede olmaması halinde ibraz bankası olarak farklı bir banka da görevlendirilebilecektir.

3.4 Alıcı (Muhatap=Drawee, İthalatçı= Importer)

Alıcı URC m. 3b'de tahsil talimatı uyarınca kendisine ibrazın yapılacağı kişi olarak ifade edilmiştir. Muhatap, satım sözleşmesindeki alıcıdan farklı bir kişi olabilir.

Alıcı kendisine ibraz edilen vesaik karşılığı ödeme yapacak veya poliçeyi Kabul edecek kişidir. Ancak alıcı bu işlemleri bizzat yapmak yerine bir başkasını görevlendirebilir. Bu durumda görevlendirilen kişi ibraz bankasına veya tahsil bankasına başvurup ödeme yaparak vesaiki teslim alabilir.

4 Vesaik Mukabili Ödeme Şeklinin Türleri

Vesaik mukabili ödemede vesaikin alıcıya nasıl teslim edileceğini vesaik mukabili ödemenin türleri belirler.

4.1 Vesaik Mukabili Ödeme (Documents against Payment)

Bu ödeme türünde alıcı vesaiki alabilmek için tahsil bankasına ödemeyi nakit olarak yapar. Bu ödeme türü vesaik mukabili ödeme türleri içinde en güvenilir yöntemdir. Alıcı, ödemeyi yaptığında vesaik kendisine verilir. Tahsil bankası, alıcıdan tahsil edilen bedeli talimata uygun olarak tahsilat emrini veren bankanın kullanımına hazır tutar. Ödeme şeklinin türü belirtilmemişse tahsil bankası vesaiki alıcıya ancak nakit ödeme karşılığında teslim eder (URC m. 7/6). Ödeme şeklinin türü yönünden çelişki ortaya çıkarsa tahsil bankası sadece nakit ödeme karşılığı vesaiki teslim etmelidir (URC m. 7/a-c).

4.2 Poliçe Kabulü Karşılığında Vesaikin Teslimi (Documents against Acceptance)

Bu ödeme türünde satıcı bankasına vesaik ile birlikte polise ibraz eder. Banka bu poliçeyi alıcı tarafından kabul edilmek üzere tahsil bankasına gönderir. Tahsil bankası, vesaik ekinde yer alan poliçeyi alıcının kabulü karşılığında vesaiki alıcıya teslim eder.

Poliçenin ne yapılacağı konusunda talimatta bir açıklık yoksa police tahsil bankası tarafından vade tarihine kadar elde tutulur ve vadesinde ödenmesi için alıcıya ibraz edilir. Ödeme yapılmaması halinde protesto edilir. Ödeme yapılması halinde tahsil edilen tutar gönderilir. Satıcı, bu poliçeye tahsil bankası tarafından aval verilmesini isteyebilir. Bu durumda satıcı poliçeyi vadeden önce iskonto ettirerek mal bedelinden yararlanabilir.

4.3 Vesaikin Taahhütname Karşılığında Teslimi (Documents against Letter of Undertaking)

Bu ödeme türünde satıcı veya tevdi bankası (gönderen banka) tarafından hazırlanan bir taahhütname karşılığında vesaik alıcıya teslim edilir. Alıcı taahhütnamede mal bedelini belirli bir tarihte ödemeyi taahhüt etmektedir. Bu ödeme türünde nakit ödeme yapılmamakta ve alıcı tarafından kambiyo senedi verilmemektedir. Alıcının taahhüdüne uymaması halinde başvurulacak yollar satıcı açısından güçlük arzedeceğinden bu ödeme yöntemi risklidir. Satıcının alıcıyı çok iyi tanıyıp olması ve ona güveniyor olması halinde bu ödeme yöntemi kabul edilmelidir.

4.4 Vesaikin Banka Garantisi Karşılığında Teslimi (Document against Payment Guarantee)

Bu ödeme türünde satıcı malı göndermeden önce ödemeyi garanti altına almak için alıcıdan bir bankanın garantisini istemektedir. Bu ödeme yöntemi 522 sayılı Yeknesak Kurallarda düzenlenmemiştir. Alıcı yerine bir banka devreye girerek mal bedelinin ödeneceği konusunda satıcıya garanti vermektedir. Mal bedelinin alıcı tarafından ödenmemesi halinde satıcı garanti veren bankadan mal bedelinin ödenmesini talep etmektedir. Bu ödeme yöntemi vesaik mukabili ödeme yöntemleri arasında satıcıya büyük güvence sağlayan bir yöntemdir.

5 Vesaik Mukabili Ödemenin İşleyişi

5.1 Alıcı İle Satıcı Arasında Sözleşme Yapılması

Alıcı ve satıcı arasında vesaik mukabili ödeme işleminden tamamen bağımsız olmak üzere bir temel ilişki kurulmalıdır. Alıcı ve satıcı arasındaki temel ilişkide ödemenin nasıl yapılacağı konusunda bir anlaşma bulunuyorsa ödeme bu anlaşmaya göre yapılır. Vesaik mukabili ödeme ayrı bir anlaşma şeklinde yapılabileceği gibi sözleşmede “vesaik mukabili ödeme” klozu yer alabilir.

522 sayılı Yeknesak Kurallarda sözleşmenin şekli konusunda düzenleme bulunmamaktadır. Yeknesak kurallarda ödeme işlemine yönelik düzenleme bulunduğundan temel ilişkinin kurulması konusunda genel hükümler uygulama alanı bulacaktır.

Vesaik mukabili ödeme konusunda ayrı sözleşme bulunmasa bile 522 sayılı Yeknesak Kurallara atıf yapılmışsa vesaik mukabili ödemeye ilişkin kurallar uygulanacaktır.

5.2 Sözleşme Konusu Malların Satıcı Tarafından Alıcıya Gönderilmesi

Satıcı sözleşme konusu malları hazırladıktan sonra alıcıya gönderilmek üzere nakliyeciye teslim eder. Satıcı alıcının ülkesine gönderilmek üzere nakliyeciye teslim eder. Satıcı alıcının ülkesine gönderilmek üzere ticari satıma, konşimento, onaylı gümrük faturası, gümrük beyannamesi ve gerekli ise izin belgesi düzenler. Bu belgeler satıcı tarafından tevdi bankasına teslim edilir.

5.3 Tevdi Bankasının Belgeleri Göndermesi

Tevdi bankası satıcı tarafından kendisine teslim edilen belgeleri inceler. Bu belgeleri temel ilişkide belirtilen temel ilişkide belirtilen belgelerden olup olmadığını, eksiklik veya yanlışlık bulunup bulunmadığını kontrol eder. Eksiklik ve yanlışlık tespit etmesi halinde satıcıya eksikliği tamamlaması veya yanlışlığı gidermesi için bilgi verir.

Satıcı sözleşme konusu mal ile ilgili belgeler yanında ayrıca tahsil işleminin 522 sayılı Yeknesak Kurallara göre yapılacağı talimatını içeren bir belgeyi de tevdi bankasına vermelidir.

Tahsil talimatı olmasa bile diğer belgelerden ödemenin vesaik mukabili yapılacağı anlaşılıyorsa vesaik mukabili ödeme talimatı verildiği kabul edilmelidir.

Yargıtay satıcı tarafından verilen tahsil talimatının açık ve kesin ifade taşıması gerektiğini kabul etmektedir (Y11. HD, 21.11.2000, 6963/9172).

Satıcının talimat vermesi halinde tahsil talimatında belirtilen ancak talimata eklenmeyen belgelerin (örneğin police, bono, taahhütname) tevdi bankası tarafından hazırlanması mümkündür.

Tevdi bankası kendisine ibraz edilen ve hazırlayacağı belgeleri en hızlı sürede göndermelidir. Banka sadece bu belgelerin gönderilmesinden sorumlu olur. Belgelerin ulaşmasından sorumlu değildir.

5.4 Tahsil Bankasının İşlemleri

Tahsil bankası kendisine ibraz bankası tarafından gönderilen belgeleri aldıktan sonra belgelerin tahsil talimatına uygun olup olmadığını inceler. Daha sonra belgelerin kendisine ulaştığını ve tahsil talimatındaki şartları alıcıya bildirir. Tahsil talimatında, alıcı tarafından yapılacak işlemlerin hangi sürede yapılacağı belirtilmelidir. Tahsil talimatında “çabuk”, “öncelikle”, “derhal” gibi kelimeler kullanılmalıdır. Bu tür ifadeler kullanıldığı takdirde bankalar bu ifadeleri dikkate almalıdır (URC m. 5/b). Tahsil bankası kendisine gelen

belgeleri alındığı şekliyle alıcıya ibraz etmelidir. Ancak tahsil bankası gerekli olması halinde damga pulu yapıştırmaya, tanıtıcı kaşe, işaret veya simge koymaya da yetkilidir.

Yargıtay bir kararında tahsil bankasının görevini ve yetkilerini şöyle ifade etmiştir: "... Muhabir banka, alıcıya vesaikin geldiğini bildirdikten sonra mal bedelini alıcıdan tahsil eder. Mal bedelinin tahsilinden sonra vesaiki alıcıya teslim edilir. Muhabir banka mal bedelini satıcının bankasına transfer eder. Satıcı mal bedelini bankasından alır ve alıcı da malı gümrükten çeker..." (11. HD, 22.1.2007, 2005-13656/586).

5.5 Ödeme

Alıcı ödemeyi tahsil bankasına yaparak vesaiki teslim alır. Ancak ödemeyi nakit yapabileceği gibi poliçeyi kabul şeklinde, taahhütname vermek şeklinde veya banka garantisi vererek yapabilir. Belirtilen bu ödeme şekillerinden biri ile ödeme yapan alıcı, vesaiki tahsil bankasından alır. Ödeme nakit yapılmışsa, tahsil bankası aldığı bedeli gecikmeden talimat aldığı tarafın kullanımına hazır tutmalıdır (URC m. 16/a). Tahsil bankası mevcut anlaşmaya göre tahsil edilen bedelden masraf, komisyon düşebilir.

Tahsil bankasının ödemeyi gecikerek yapması halinde satıcı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 508/II. maddesi uyarınca tahsil bankasından ödeme tarihinden itibaren faiz isteyebilir.

Vesaik mukabili ödeme yerel para üzerinden yapılabileceği gibi (URC m. 17), yabancı para üzerinden de yapılabilir (URC m. 18). Ödemede kullanılacak yabancı paranın cinsi nasıl ve kim tarafından belirleneceği konusunda sözleşmede hüküm varsa bu hüküm uygulanmalıdır.

Vesaik mukabili ödemedeki ancak tahsil talimatında açık yetki verilmişse kısmi ödeme yapılabilir (URC m. 19). Bankaya bu konuda açık yetki verilmemişse bankanın kısmi ödeme karşılığında vesaiki alıcıya teslim etmemesi gerekir. Aksi halde bankanın ödenmeyen kısımdan sorumluluğu doğabilir.

Alıcı sözleşme konusu malın bedelini ödemezse veya belgeleri almazsa belgeler satıcıya geri gönderilir. Satıcı bu durumda alıcının ülkesinde başka bir alıcı bularak onunla ticari ilişkiye girebilir. Satıcı ayrıca 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun borçlu temerrüdüne ilişkin hükümlerine dayanarak alıcı hakkında dava açabilir.

6 Vesaik Mukabili Ödemede Bankaların Yükümlülükleri

Tevdi bankası ve tahsil bankası satıcı ve alıcı arasındaki ilişkide vesaik mukabili ödeme işleminde aracı olarak görev yapmaktadır. Bankalar yukarıda açıklandığı gibi ibraz edilen belgeleri inceleyecek, bu belgeleri ilgili diğer bankaya gönderecek, belgeleri alıcıya ibraz edecek, belgelerin karşılığında alacağın tahsilini sağlayacak ve tahsil edilen paranın satıcıya ulaşmasını sağlayacaktır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 115. Maddesinin 3. Fıkrasına göre "uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür." 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 99. Maddesi bu durumda hakime yetki tanımışken, 6098 sayılı TBK hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşmaların kesin olarak hükümsüz olduğunu kabul etmiştir. Türk Hukuku açısından kuşkusuz bu hüküm gözetilecektir.

6.1 Bankaların Tahsil Talimatına Bağlı Olması

Tevdi bankası ve tahsil bankası vesaik mukabili ödeme işlemini yürütürken satıcının tahsil talimatını gözetmelidir. Bankalar, yeterli özeni göstermemeleri, iyiniyetli hareket etmemeleri halinde sorumlu tutulmayacaktır.

Tahsil bankası nakit ödeme talimatı almasına rağmen bono kabul ederek vesaiki alıcıya teslim etmişse talimata aykırı hareket etmesinden dolayı sorumlu tutulur (19. HD 2.4.2003, 2002-7-188/4425)

6.2 Bankaların Hesap Vermesi

Vesaik mukabili ödeme işlemine aracılık eden tevdi bankası kendisine talimat veren satıcıya karşı vekalet sözleşmesinden dolayı hesap verme yükümlülüğü altındadır (TBK m. 508).

Tahsil bankası, tahsil ettiği bedeli gecikmeksizin havale etmesi gerekir (URC m. 16/II).

6.3 Bankaların Vesaik İlişkin Yükümlülüğü

Bankalar, tahsil talimatı ekinde verilen belgeleri kontrol etmelidirler (URC m. 12).

Ödeme, police karşılığında yapılacaksa poliçenin kabulünün usulüne uygun olup olmadığını denetlemelidir (URC m. 22). Bu görevinde gerekli dikkat ve özeni göstermeyen banka poliçedeki bedelin ödenmemesi halinde sorumlu tutulabilecektir.

Ancak bankaların inceleme yükümlülüğü sınırlıdır. Vesaik mukabili ödemede bankalar belgeleri incelerken ölçü olarak "yeterli özen" ve "iyi niyet" dikkate alınmalıdır.

Vesaik mukabili ödeme işlemine aracılık eden bankaların bu işlemlere ilişkin bildirim yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bildirim yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeler 522 sayılı Yeknesak Kuralların 1/c, 10/c, 12/a, 20/c, 21/b ve 26. maddelerinde yer almaktadır.

Bankalar tahsil talimatı ekinde teslim edilen belgelerin geçerli olup olmadığından sorumlu değildir. Bankalar belgelerin geçerli olmamasından dolayı sorumluluk yüklenemez (URC m. 13).

7 Vesaik Mukabili Ödemede Taraflar Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği

Vesaik mukabili ödeme yönteminde taraflar arasında uyumsuzluklar çıkabilir. Bu uyumsuzluklar taraflar arasındaki ilişkinin hukuki niteliğine göre çözümlenmelidir.

Vesaik mukabili ödemede alıcı ile satıcı arasında uluslararası bir ticari satım sözleşmesi ilişkisi kurulmaktadır.

Satıcı ile tevdi bankası arasındaki ilişkinin hizmet akdi olduğu konusunda görüşler varsa da vekalet ilişkisi olduğunun kabulü bu yöntemin işleyişine daha uygundur (15. HD 16.2.2004, 2003-4030/722).

Satıcı ile tahsil bankası arasındaki ilişkinin alt vekalet ilişkisi olduğu kabul edilebilir.

Bankalar arasındaki ilişkinin alt vekalet olduğu 522 sayılı Yeknesak Kuralların 5/d maddesi hükmünden çıkarılabilir. Bu ilişkinin hizmet edimini içeren iş görme sözleşmesi olduğu veya tahsil bankasının tevdi bankasının ifa yardımcısı olduğu şeklinde de görüşler bulunmaktadır.

Alıcı ile tevdi bankası arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır.

Alıcı ile tahsil bankası arasında, vesaikin teslimi karşılığında ödeme yapılması nedeniyle bir ilişki doğmaktadır.

8 Sonuç

Vesaik mukabili ödeme yönteminde ihracatçı ile ithalatçı arasında, ihracatçı ve ithalatçı ile bankalar arasında sorunlar çıkabilir. Özellikle bankaların belgeleri incelerken ve teslim ederken yeterli özeni göstermemesi sorumluluklarına neden olabilir. Bankalar sorumluluktan kurtulmak için sözleşmelere sorumsuzluk kayıtları koymaktadır. Vesaik mukabili ödeme yönteminde çıkan uyumsuzluklar ihracatçı ile bankalar, ithalatçı ile bankalar ve bankaların kendi aralarındaki ilişkinin hukuki niteliğine göre çözümlenmelidir. Vesaik mukabili ödeme yönteminde 522 sayılı kurallar uyumsuzlukları önemli ölçüde azaltmaktadır. Bu nedenle uluslararası ticarete akreditiften sonra en yaygın kullanılan ödeme yöntemi haline gelmiştir.

Kaynakça

- Acemoğlu, K., 1972. "Aliud ve Federal Mahkemenin Aliud Konusundaki Tutumu Üzerine", *MHAD.*, yıl 6, S.9.
- Atalay, E., 2012. Uluslararası Ticaret Hukukunda Vesaik Mukabili Ödeme, İstanbul.
- Bozovalı, H., 1991. "Vesaik Mukabili Ödemelerde Bankaların Sorumluluğu", *İstanbul Barosu Dergisi*, S.1-2-3, s.171. 193.
- Eren, F., 1991. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4.b., C.I ve II, Ankara.
- Gerni, C., 1989. Dış Ticarete Ödeme Yöntemleri, Ankara.
- Henkelman, E. G., 2000. Uluslar Arası Ödemeler, çev.: Berk Kaplaner, İstanbul.
- Kaniti, S., 1962, Akdin İfa Edilmediği Def'i, İstanbul.
- Karayalçın, Y., 1983. Özel Hukukda Meseleler ve Görüşler, Hukuki Mütalaalar, 1975-1983, II, Ankara 1983.
- Kaya, F., 2013. Dış Ticaret ve Finansmanı, İstanbul.
- Onursal, E., 2013. Mevzuat ve Teknik Yönleri ile Dış Ticaret, Ankara.
- Somuncuoğlu, Ü., 1989. "Vesaik Mukabili İhracatta Mal Bedelinden Doğan Sorumluluklar", İstanbul Barosu Dergisi., S.4-5-6, s.190-203.
- Somuncuoğlu, Ü., 1986. "Türk Parası Kıymetini Korumaya İlişkin 30 sayılı Karar ve Eklerine Göre İhracatçılar ve Bankalar Arasındaki Hukuksal İlişkide Bankaların Mal veya Mal Bedelinden Ötürü Sorumlulukları", *İstanbul Barosu Dergisi.*, S.7-8-9, s.476-482.
- Şahin, A., 2002. İhracatta Ödeme Şekilleri, Ankara.
- Tahsiller İçin Yeknesak Kurallar. Milletlerarası Ticaret Odası (MTO, ICC), 522 no.lu broşür. Metin içinde belirtilirken "Yeknesak Kurallar" olarak kısaltılmış ve maddeleri gösterilirken "URC" (Uniform Rules for Collection) olarak belirtilmiştir.
- Tandoğan, H., 1981. Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Ankara.
- Tekinalp, Ü., 1988. Banka Hukukunun Esasları, İstanbul.